

6. Szerzej na ten temat w: Z. Stoljar A yiddische Doyne – Jüdische Volksmusik in Osteuropa. Lieder und Melodien. Wien 2000.
7. Szerzej na ten temat: D. Klebe, Kultura muzyczna młodzieży imigranckiej pochodzenia tureckiego w Niemczech w przestrzeni napięcia pomiędzy religią a antyryzmem – koncepcje międzykulturowej edukacji muzycznej. w: Pokój jako przedmiot międzykulturowej edukacji artystycznej. Słupsk 2007. s. 155–162.
8. I. Merkt, Das Eigene und das Fremde. Zur Entwicklung interkultureller Musikerziehung. W: R. C. Böhle (red.), Möglichkeiten der Interkulturellen Ästhetischen Erziehung in Theorie und Praxis. Frankfurt 1993. s. 141–151.
9. Dorothee Barth, Kulturgeschichten. Same old stories oder ein Fortsetzungsroman mit offenem Ende? W: Musik&Bildung. Multikultureller Musikunterricht, 6/00-01, S. 2.
10. Por. M. Przychodzińska, Edukacja muzyczna dziś. Idee – pytania – niepokoje, oraz B. Smoleńska-Zielińska, Relatywność czy trwałość wartości sztuki w edukacji muzycznej. W: Edukacja muzyczna. Vol. 1. Nr 1. Lipiec/Grudzień 2005.
11. Wg G. Auernheimer, Leitmotive interkultureller Bildung, W: Interkulturalität als Gegenstand der Musikpädagogik, (red.) N. Schläbitz, Essen 2007. s. 48.

РЕЗЮМЕ

Я. Хачінський. Проект міжкультурної музичної едукції як форма освічування та виховання молоді

У статті презентовано концептуальні положення авторського проекту міжкультурної музичної едукції, орієнтованого на пізнання підлітками (вік близько 14 років) чотирьох музичних культур (польської, німецької, української та єврейської), подано результати реалізації цього проекту в навчально-виховному процесі гімназій.

Ключові слова: міжкультурна музична едукції, авторський проект, діалог культур

РЕЗЮМЕ

Я. Хачинский. Проект межкультурного музыкального образования как форма обучения и воспитания молодежи.

В статье презентованы концептуальные положения авторского проекта межкультурного музыкального образования, ориентированного на познание подростками (возраст около 14 лет) четырех музыкальных культур (польской, немецкой, украинской и еврейской), представлены результаты реализации этого проекта в учебно-воспитательном процессе гимназий.

Ключевые слова: межкультурное музыкальное образование, авторский проект, диалог культур.

УДК 7.071.5:331.101.3:792.8

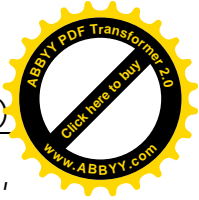
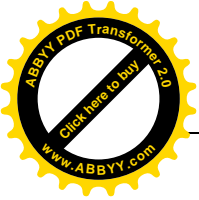
Ван Файн

Інститут музики Шганьдунського політехнічного університету
(Китай)

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

У статті розкриваються перспективи розвитку художньої творчості засобами хореографії. Обґрунтована сутність мотивації до хореографічної діяльності та творчості. Визначаються фактори, що ефективно підвищують мотивацію до художньо-творчого процесу в мистецтві танцю.

Ключові слова: хореографічна мотивація, хореографічна творчість, танцювальні рухи.



Постановка проблеми. Сьогодні хореографічне мистецтво як в Україні, так і в Китаї набуває популярності серед дітей та молоді. Поєднання естетики, образності (що є атрибутами мистецтва) з пластикою рухів, фізичним розвитком (що є атрибутами фізичного виховання людини), а також із художньо-мовним потенціалом хореографії, що несе інформацію про життєві реалії певного народу в певний історичний період, створює сприятливі можливості для творчого самовираження.

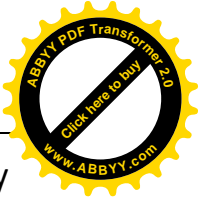
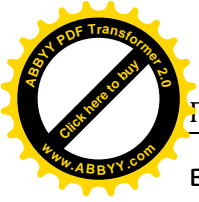
Аналіз актуальних досліджень. Серед китайських хореографів-практиків, що сприяють розповсюдженню цього виду мистецтва серед молоді, варто назвати таких як Лей Ін, Пі-Чуань Чень, Го Ге, Юе Сицзя, Сун Сіньсін, Чан І, Го Цянь, Тао Цзінцзін, Ши Вей, Лю Пін та інші. Хореографи-практики, викладачі та науковці сподіваються на вагомий потенціал хореографії у вихованні молоді. Як стверджують Лей Ін, Пі-Чуань Чень та інші, хореографічне мистецтво в Китаї має стародавню історію та певні національні традиції. По-перше, воно вимагає серйозної фізичної підготовки, оскільки китайський танець базується на традиціях у-шу, цигун, тайцзи; по-друге, він вимагає професійної майстерності від самих танцюристів; по-третє, китайський танець багатий на свої рухи, деякі з них мають глибоке культурне коріння. У той же час багата китайська історія іманентно наповнює китайський класичний танець змістом, розповідаючи у пластично-рухових образах про історію різних династій, соціальних верств і етнічних груп. Стародавні картини, фрески, скульптури й книги становлять цінний ресурс для сучасних артистів, які удосконалюють це стародавнє мистецтво.

Нині в науково-педагогічному просторі Китаю актуалізуються концепції відомих закордонних психологів і педагогів. Найчастіше посилаються на праці Ельпорта (Allport), Аткінсона (Atkinson), Фрома (Fromm), Маслоу (Maslow) та Мак-Кліланда (McClelland). У зв'язку з цим наголосимо, що серед актуальних питань прилучення молоді до хореографічного мистецтва виокремлюється проблема хореографічної мотивації до творчості як у постановці, так і у виконанні танців, оскільки потреби та мотиви є одним із найважливіших регуляторів людської діяльності.

Мета статті – висвітлити фактори, що породжують та стимулюють розвиток мотивації до хореографічної творчості.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що мотивація (від lat. «movere») тлумачиться як спонукання до дій, як динамічний процес у фізіологічному та психологічному плані, що стає регулятором діяльності, впливаючи на поведінку особистості, на її спрямованість, організованість, активність, здатність до праці та реалізації потреб, що виникають. Нприклад, Маслоу говорить про такі найважливіші потреби, як :

- *фізіологічні потреби*, задоволення яких необхідне для виживання; до них відносяться потреби в їжі, воді, притулку, відпочинку і сексі;
- *потреби в безпеці та впевненості в майбутньому* – до них



відносяться потреби в захисті від фізичних і психологічних небезпек з боку навколишнього світу й упевненість у тому, що фізіологічні потреби будуть задоволені в майбутньому;

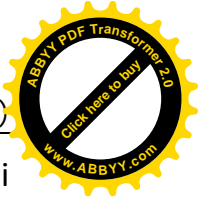
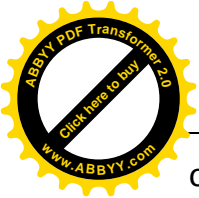
- *соціальні потреби* – до них відносяться необхідність соціальних зв'язків, відчуття, що тебе приймають інші, прихильність і підтримка;
- *потреби в пошані* – до них відносяться потреби в самоповазі, особистих досягненнях, компетентності, пошані з боку тих, хто оточує, визнанні;
- *потреби самовираження* – до них відносяться потреби в реалізації своїх потенційних можливостей [1].

Характерним є те, що серед різних класифікацій мотивації або потреби вчені вирізняють мотивацію та потребу самоактуалізації, самовираження, потребу та мотиви креативності (Fromm, Maslow).

Хореографія відноситься до мистецтва, яке можна охарактеризувати як синтезоване, складне, інтегроване. Отже, і мотивації до хореографічної діяльності не можуть бути визначені в одній проекції. Мотивації, як, правило збуджуються певними факторами, або формуються під впливом факторів. Як вважає Маслоу, підштовхнути художника до створення витвору мистецтва може або бажання творця повідомити глядачеві або слухачеві якусь думку, або прагнення викликати певні емоції [1]. Отже, це коло бажань можна визначити як фактори. Але взагалі факторами в науці визначені певні чинники, причини, що стають рушійною силою у будь-якому процесі – вони визначають і його характер, і його спрямованість.

У процесі створення танцю можливий вплив декількох факторів, що зумовлюють основні танцювальні рухи, а саме фактори: несвідомого, свідомого, фізіологічного, психологічного, емоційного, інстинктивного. Усі вони в сукупності створюють потужний фактор «спонукання». Саме він стає найвпливовішим фактором щодо формування основних рухів танцю як атрибуту художнього зображення і створення власного артистичного стилю та змісту образу. На основі цього фактору формується комплекс хореографічних рухів як засобів для створення образу. Коріння «спонукання» хореографічних рухів Доріс Хемфрі вбачає в музиці, оскільки саме музика створює «спонукання дій» у хореографічній творчості. Хемфрі стверджує, що будь-які дії щодо змін поз тулубу та усього тіла, є наслідком «спонукання». «Спонукання» як основний фактор «dance-творення», повинно мати мету, вважає Хемфрі. Якщо немає ніякої причини, то не можна усвідомити сутність хореографічних рухів. Причина знаходиться у сфері емоцій, які забезпечують вільність наших рухів від технічної, байдужої та механічної роботи [2].

Хореографічне «спонукання» поділяється на одиничне та складне. З *функціональної* точки зору, вони поділяються на головні та допоміжні, з *артистичної* – на спонукання до зображальності тощо. Крім того, хореографічні рухи тісно пов'язані з диханням. Дихання зумовлено також



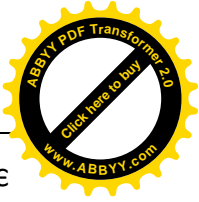
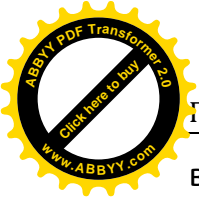
образними основами хореографічного руху. Наприклад, якщо уявляється і зображається виноградна лоза, плющ, інші рослини, або дерева, то рухи та дихання відповідають уявленим образам, які потрібно передати в танці. Інший приклад – сприйняття коротких рухів, що відображують удар, ін'єкції і укуси комахи тощо. Такі рухи мають бути короткими, гострими, подібними до рухів голки, що дає імпульс рухам тіла в хореографічній роботі.

Мотивація у хореографії передбачає усвідомлення певних вимог. Перш за все, доцільно враховувати час настроювання на хореографічний образ – 2–6 долей такту, в межах яких важливо створити певний хореографічний елемент – зображальний, дансантий, декоративний, простий або складний. Це ще не танець, але вже образ-настрій. Відомий російський балетмейстер М. Фокін надавав особливого значення єдності в мотивації рухів та образної настроєності, що породжує хореографічний імпульс, енергію. Він вважав, що мотивація, внутрішнє спонукання хореографічного руху є ядром, що зв'язує в цілісність весь процес розвитку образу, створює його драматургію.

Відомий британський мистецтвознавець Ернст Гомбріч вважав, що: захоплення, «dance-спонукання» (мотивація) базується на «стильовому принципі» та «життєвому принципі». Саме їх поєднання створює ту енергію танцю, що є відображенням захоплення та демонстрації справжньої творчої хореографічної майстерності. Якщо ми знаємо сутність та особливості захоплення танцем, відчуваємо вмотивованість хореографічних рухів, ми можемо задля більшої яскравості втілення образу підсилити свою власну мотивацію до хореографічного виконання. Це вже є справою справжньої творчості. Наш власний досвід свідчить, що існують чотири основні шляхи підвищення мотивації до хореографічної творчої дії (хореографічної креативності); її ми умовно позначили як «Dance motivation». Йдеться про чотири фактори: фактор впливу спостережень за життєвими реаліями; фактор впливу спостережень за природними явищами; фактор впливу відчуття музики; фактор відчуття стилю. Зупинимося на цих факторах докладно.

1. Фактор спостережень за життєвими реаліями – це усвідомлення так званої життєвої схеми, що виражається в прямих матеріальних цілях життя, виробництва. Усе це стає предметом відображення у хореографії. Спостереження і за соціальними явищами, і за відносинами між людьми – все це стає предметом спостережень, переживань та спонукань до відтворення в хореографічному творчому процесі. Але усі трансформації життєвих реалій не виникають самі по собі, вони мають причини і стають їх наслідком. Усе це варто врахувати, простежити та відобразити в хореографічній композиції.

Відповідно до того, що ми визначимо, створюється образ, його атрибути, а також образи, символи тих схематичних «чинників», що вплинули на той чи інший розвиток подій або характер героя. Мотивація, про яку йдеться, умовно визначена нами як «Dance motivation». Наприклад, тибетський танець «Пісня прачки» або «Прибирання врожаю» передають



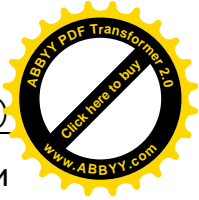
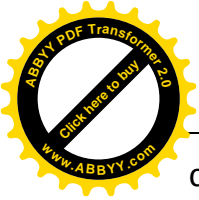
виробничий процес. Тобто йдеться про певні схематизовані рухи, які є стереотипними при зображенні тої або іншої виробничої дії. Вони одразу пізнаються глядачами, тому мають схематичний, типовий набір рухів, які сприймаються досить стереотипно. Але вони спонукають швидко увійти в образ певного героя, тобто виконують мотиваційну хореографічну функцію.

2. Фактор впливу спостережень за природними явищами. Досить часто предметом зображення в хореографії стають явища природи, або будь які природні предмети, об'єкти. Вони також стають чинниками «Dance motivation». Крім спостережень за рухами людей, які є першоджерелами хореографічних рухів, танцюрист та постановник у творчому хореографічному процесі передає і глибоке проникнення в інший світ – світ природи. Відома американська танцюристка Айсидора Дункан вважала, що фундаментальний закон вивчення танцю – вивчати рухи природи. Саме для неї таким творчо спонукальним фактором були рухи хвиль.

Спостереження за рухами природних явищ та образів розширює хореографічну лексику, вони допомагають створювати хореографічні образи за аналогіями з літературними «метафорами». Тому природні об'єкти, які з'явилися в образах та уявленні також стають факторами хореографічної мотивації, так як стимулюють танцюриста до створення яскравих характерів, які мають свій лексичний портрет саме завдяки перенесенню певних природних рухів у хореографічну лексику. Прикладом можуть стати такі танці-образи, як «Весняні Шовкопряди», «Дух Птахів» і «Потоки Річки і Моря» Будь-які регулярні рухи об'єктів можуть спонукати до передачі їх в хореографічний спосіб. Наприклад: струс дерев, переміщених вітром, мерехтливі очі зірок і падіння квіток з дерев.

3. Фактор відчуття музики. Щоб відчути це варто мати розвинені навички сприйняття музики. Саме існування музичного ритму робить музику частиною хореографічного творчого процесу. Ритм мобілізує дію і тіло танцюриста. Ритм, проводить візуалізацію людських рухів у певну послідовність. Він ще має назву «Візуальний ритм». Це ритм найближчий до мети «dance захоплення», що є виключно емоційним, але умотивованим процесом.

4. Фактор відчуття стилю. Хореографічне мистецтво має безліч стилів, особливо з огляду на феномени народної хореографії. Крім того, продуктом та атрибутом хореографічної творчості вважається елементи хореографічної лексики, що знаходить той або інший видатний хореограф-постановник. Саме елементи хореографічної лексики стають засобом пробудження і захоплення виконавством, хореографічною творчістю. Це і пошук нових елементів, і творче їх втілення у виконавському процесі. Сутність хореографічної творчості як процес створення нового образу вимагає і нових знахідок у стилі. Для цього часто як базовий беруть класичний стиль та на його основі втілюють свої творчі пошуки в тому або іншому напрямі. Головне – зміни стилю оригіналу в напрямі модернізації, поєднання стилів (наприклад, народного та класичного),

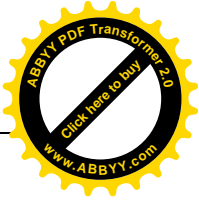
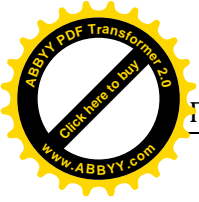


створення оригінальних нових елементів. Прикладом можуть слугувати оновлення лексики в таких творах, як танець комбайнерів з опери «Червоний шовк», тибетський танець «Аромат масла». Пошук змін в оригінальному стилі стимулює як хореографічну постановчу творчість, так і виконавську.

Формування мотивації до хореографічної творчості – основний шлях розвитку хореографії взагалі. У той же час, мотивація до хореографічної творчості не може виникнути сама по собі, вона виникає у процесі танцювання та хореографічного розвитку. Щоб мотивація в хореографії з рівня простого розвитку виконавських навичок дійшла ступеню творчої самореалізації, не достатньо виконувати технічні вправи, екзерсиси. Основним джерелом виникнення творчої мотивації в хореографічному виконанні справедливо вважається процес роботи над художнім образом. Художній образ – самий ефективний засіб спонукання до творчості у будь-якому виді мистецтва. Хореографічна мотивація формується поступово саме у двох площинах – мотивація для творчого саморозвитку та мотивація творчого самовираження в створення хореографічного образу. Джерелом створення хореографічного образу стають образи суміжних видів мистецтва, наприклад, музики, літератури, театру тощо.

У хореографії існують різні мотивації, що спонукають особистість танцюриста або балетмейстера до хореографічної творчості. Технологічним джерелом може стати й сама форма хореографії, її варіативність: сполучення м'якості та енергії, фантазії у створенні композиції та можливості танцюриста щодо її втілення – усе це стимулює творчий хореографічний процес. Ми у своїх дослідженнях визначили 14 основних напрямів, які впливають на якісні зміни у хореографічному виконавстві, стають джерелом або чинником мотивації до хореографічної творчості.

1. Поєднання мотивів (від одиничного до складних).
2. Зміни напрямів у спонуканні до танцювальних рухів (зліва направо, вперед, назад).
3. Зміни об'єму мотивації. Зміни міри спонукання.
4. Зміни в силі мотивації.
5. Зміни в ритмі, що пробуджують мотивацію.
6. Просторова варіативність мотивації (трьохмірність змін);.
7. Додаткові матеріали музичного супроводу (додаткові удари тощо).
8. Оригінальні джерела хореографічної мотивації нові лексичні елементи, сполучення стилів тощо.
9. Безперервність мотивації хореографічної дії, що призводить до переходу кількості у якість.
10. Зміни в побудові частин композиції, варіативність їх чергування та сполучення.
11. Регуляція внутрішньої мотивації до діяльності, врахування можливостей, здібностей тощо, особистісних уподобань та потреб.



12. Змінність частин тіла, що показують ритм.
13. Заміна основної емоції на протилежну.
14. Зміни часу спонукання до творчих дій.

Висновки. Отже, стає очевидним, що мотивація в хореографії є основним джерелом і чинником хореографічної творчості та творчого розвитку особистості танцюриста й балетмейстера. Мотивація до хореографічної творчості має свої фактори, які народжуються та розвиваються в самому танці, в хореографічному мистецтві у цілому. Танець базується на дії, дія – на енергії та спонуканні, тобто мотивації.

Образи хореографії, хореографічні ідеї є найбільш ефективними факторами хореографічної творчості. Вони виникають у процесі споглядання та творчого переживання реалій дійсності, життя, природних предметів, музики та містяться в технології самого танцю, а також у його багатостильовій основі. Образи і хореографічні ідеї виникають також безпосередньо в дії, розвиваються від дії до дії як наслідок збудження та спонукання до творчого самовираження. Хореографічна творчість не виникає від сюжету або замовленого настрою, характеру, вона виникає у процесі дії як наслідок згустку енергії тіла, що сполучається з хореографічним образом та спрямовує творчій імпульс танцюриста до «виходу» на зовні. Отже, матеріалізація образу є наслідком хореографічної дії, руху, що виникають завдяки «Dance motivation». Саме цей феномен робить танець особливим видом творчості серед інших виконавських видів мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

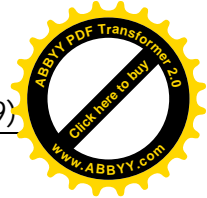
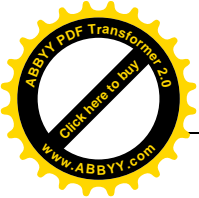
1. Maslow A.H. Motivation and personality / A.H. Maslow[2 nd ed.]. – New York : Harper and Row, 1970.
2. Хемфрі Д. Мистецтво танцю / Хемфрі Д. ; [пер. Китайською мов Кун Мін да] // Китайський танець. – Пекін, 1990.
3. Хул Іан. Творчество. Психологія і танець / Хул Іан // Китайська опера. – Пекін, 1998.
4. Юй Пін. Морфологія танцю / Юй Пін. – Пекін : Пекінська академія танцю, 1998.
5. Юй Пін. Витончений потік рифми / Юй Пін // Танцевальна і естетична культура. – Пекін : Видавництво Китайського народного університету, 1999.
6. Юань Хе. Хображення в китайському танці / Юань Хе // Культура і мистецтво. – Пекін, 1998.

РЕЗЮМЕ

Ван Файн. Факторы повышения мотивации к хореографическому творчеству.

В статье раскрываются перспективы развития художественного творчества средствами хореографии. Обоснована сущность мотивации к хореографической деятельности и творчеству. Определяются факторы, которые эффективно стимулируют мотивацию к художественно творческому процессу в искусствованца.

Ключевые слова: хореографическая мотивация, хореографическое творчество, танцевальные движения.



SUMMARY

WangFuyin. Factors of increase of motivation to choreographic creation.

In dance creation, the capture and development of motivation is a process which unifies the principle of stylization of dance and vitalization of dance. In a successful piece of work, the dance motivation plays an irreplaceable role. The motivation is the key factor of shaping art images, unifying the dance styles, developing dance languages and enhancing dance aura.

Key words: motivation, dance creation, choreographic motivation.

УДК 159.923:37.036+37.037

О. І. Василевська

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ТВОРЧИСТЬ ЯК ДУХОВНИЙ ПРОЦЕС

У статті розглянуто проблематику творчості та духовності в їх нерозривному взаємозв'язку. Охарактеризовано проблему творчості як предмет дослідження у вітчизняній і зарубіжній психології. Наведено визначення понять «творчість», «творча особистість». З'ясовано психологічні особливості творчої особистості, поняття духовності як основи розвитку творчого потенціалу.

Ключові слова: творчість, творча особистість, духовність, життєвий вибір.

Постановка проблеми. Зростання динаміки соціальних процесів, складність завдань, які нині вирішує суспільство, загострення глобальних проблем людства змушують педагогів та психологів звертатися до проблеми виховання творчої, духовно багатой особистості. У наш час дедалі актуальнішою стає потреба в розвитку творчої, духовно збагаченої особистості. Визнання впливу творчої особистості на соціум вимагає від неї духовного спрямування, наявності інтелектуального потенціалу. Сьогодні дедалі чіткіше усвідомлюється той факт, що науково-технічні досягнення людства за умови їх негуманного безвідповідального використання можуть поставити під загрозу існування всієї людської цивілізації. Виникає необхідність у розв'язанні багатовимірної проблеми: розвиток духовної сфери творчої особистості у складних суперечностях інформаційного суспільства.

Аналіз актуальних досліджень. Потреба зрозуміти природу творчості виникла як наслідок необхідності впливати на творчу діяльність з метою підвищення її ефективності. З часів давньогрецьких філософів відбувається пошук активних форм впливу на людську психіку, які б дозволяли керувати творчою діяльністю.

Психологія творчості як наука почала формуватися наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. Саме українські психологи здобули визнання у цій галузі. Слід відзначити представників харківської школи психології: О. О. Потебню, О. М. Веселовського та їх послідовників: Д. М. Овсянко-Куликовського, О. І. Білецького, І. І. Лапшина та ін. У Західній Україні над проблемою працювали С. Балей, Т. Костельник та ін.